

AB YAPAY ZEKÂ TÜZÜĞÜ'NÜN TÜRK ŞİRKETLERE ETKİSİ

2 Ağustos 2026 tarihinde, (AB) 2024/1689 sayılı Tüzük ("AB Yapay Zekâ Tüzüğü" veya "Tüzük") genel olarak uygulanmaya başlamıştır.¹ Türkiye, AB Yapay Zekâ Tüzüğü'ne tabi olmamakla birlikte, Tüzük'ün sınır ötesi etki alanı, yazılım tedarikçileri ve dış kaynak hizmeti sağlayıcılarından, AB pazarına ihraç ettikleri ürünlere yapay zekâ entegre eden sanayi üreticilerine kadar Türk şirketlerinin geniş bir kesimini kapsamaktadır.

Uyum Takvimi: 2 Ağustos 2026 İtibarıyla Uygulanmaya Başlayan Hükümler

Yürürlük Tarihi	Uygulama Kapsamı
2 Şubat 2025	Madde 5 yasakları; yapay zekâ okuryazarlığı yükümlülüğü (Madde 4)
2 Ağustos 2025	Genel amaçlı yapay zekâ (GPAI) modeli sağlayıcılarına ilişkin rejim
27 Temmuz 2026	Yönetişim ve idari para cezası çerçevesi (Madde 102-110)
2 Ağustos 2026	Tüzük'ün genel uygulanması; Madde 50 şeffaflık yükümlülükleri (yapay zekâ ile etkileşimin kullanıcıya bildirilmesi, yapay zekâ tarafından üretilen içeriğin işaretlenmesi, <i>deepfake</i> içeriklerin etiketlenmesi)
2 Aralık 2026	Yapay zekâ ile üretilen rıza dışı mahrem görüntüler ile çocuk cinsel istismarı materyaline (CSAM) ilişkin yeni Madde 5 yasakları; üretken yapay zekâ sistemlerini hâlihazırda piyasaya arz etmiş olan sağlayıcılar için geçiş dönemi
1 Ağustos 2027 tarihine kadar	Sektörel ürün güvenliği mevzuatı ile etkileşime ilişkin Komisyon kılavuzu (Madde 8(2), 9(10), 17(3))
2 Aralık 2027	Ek III kapsamındaki bağımsız yüksek riskli yapay zekâ sistemlerine ilişkin yükümlülükler (istihdam, kredi değerliliğinin değerlendirilmesi, biyometrik sistemler, eğitim, kolluk, göç, yargı)
2 Ağustos 2028	Ek I kapsamındaki gömülü yüksek riskli sistemler (makinelerde, tıbbi cihazlarda ve ürün güvenliği mevzuatına tabi diğer ürünlerde yer alan yapay zekâ)
2 Ağustos 2030	Kamu kurumları tarafından kullanılan mevcut yüksek riskli sistemler, yukarıdaki geçiş hükümlerine bakılmaksızın uyum sağlamak zorundadır

Madde 5 yasakları ve genel amaçlı yapay zekâ (GPAI) modellerine ilişkin rejim hâlihazırda uygulanmaktadır. Benzer şekilde, Madde 50 kapsamındaki şeffaflık ve etiketleme yükümlülükleri ile Tüzük'ün uygulama ve denetim yapısı, 2 Ağustos 2026 tarihinde uygulanmaya başlamıştır.

Buna karşılık, uygunluk değerlendirmesi, teknik dosya ve insan gözetimi gereklilikleri dâhil olmak üzere Ek III kapsamındaki yüksek riskli yapay zekâ sistemlerine uygulanacak daha kapsamlı uyum yükümlülükleri Aralık

¹ AB Yapay Zekâ Tüzüğü, esnek bir uygulama takvimine sahiptir. 27 Temmuz 2026 tarihinde, 8 Temmuz 2026 tarihli (AB) 2026/1744 sayılı Tüzük yürürlüğe girerek uyum takvimini değiştirdi. AB Yapay Zeka Tüzüğü, 113. madde (<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng>); ayrıca bkz. Avrupa Komisyonu, *AB'de güvenilir yapay zeka için kurallar* (EUR-Lex (AB) 2024/1689 sayılı Tüzüğün Özeti) (<https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/rules-for-trustworthy-artificial-intelligence-in-the-eu.html>) Dijital Omnibus (<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2026/1744/oj/eng>).

2027'ye ertelenmiştir (gömülü sistemler bakımından ise Ağustos 2028).

Yürürlük takvimi işletmelere ek hazırlık süresi tanımaktadır. Bununla birlikte bu sürenin, şirketler tarafından uygulama çalışmalarının ertelenmesine sebep olmaması, aksine yönetim ve uyum çerçevelerinin güçlendirilmesi için bir fırsat olarak değerlendirilmesi önemlidir.

Hangi Türk Şirketleri AB Yapay Zekâ Tüzüğü Kapsamına Giriyor?

AB Yapay Zekâ Tüzüğü'nün 2. maddesi, (AB) 2016/679 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün ("GDPR") 3. maddesini andıran, pazar ve etki ölçütlerine dayanan bir test öngörmektedir. Buna göre, aşağıdakiler Tüzük kapsamına girmektedir:

- (i) yerleşim yerlerine bakılmaksızın AB pazarına yapay zekâ sistemi veya genel amaçlı yapay zekâ (GPAI) modeli arz eden sağlayıcılar,
- (ii) AB'de yerleşik uygulayıcılar (*deployer*),
- (iii) ithalatçı ve dağıtıcılar,
- (iv) AB dışı sağlayıcıların yetkili temsilcileri,
- (v) AB içinde bulunan ve etkilenen kişiler ve
- (vi) yapay zekâ sisteminin çıktısı AB içinde kullanılan, üçüncü ülkelerde yerleşik sağlayıcı ve uygulayıcılar

Bu doğrultuda, örneğin bir Alman müşteriye yazılım lisanslayan İK tarama tedarikçisi, AB'deki müşterilerle etkileşimleri yürüten bir çağrı merkezi, tek pazara yönelik makinelere yapay zekâ entegre eden bir üretici veya kredi değerliliği çıktılarını bir AB kredi kuruluşunun kararlarına girdi olarak sağlayan bir finansal teknoloji şirketi, Türkiye'de kurulu olup AB içinde herhangi bir varlığı bulunmasa dahi Tüzük kapsamına girebilir.

İlgili Yaptırımlar

AB Yapay Zekâ Tüzüğü, GDPR'den daha yüksek para cezaları öngörmektedir:

- Madde 5 yasaklarının ihlali hâlinde 35 milyon Avro'ya veya dünya çapındaki yıllık cironun %7'sine kadar (hangisi yüksekse)
- Sağlayıcı, ithalatçı, dağıtıcı, uygulayıcı ve onaylanmış kuruluşların temel yükümlülüklerine ve Madde 50 kapsamındaki şeffaflık

yükümlülüklerine aykırılık hâlinde 15 milyon Avro'ya veya dünya çapındaki yıllık cironun %3'üne kadar

- Yetkili makamlara veya onaylanmış kuruluşlara yanlış, eksik ya da yanıltıcı bilgi verilmesi hâlinde 7,5 milyon Avro'ya veya dünya çapındaki yıllık cironun %1'e kadar

KOBİ'ler ve start-up şirketleri bakımından orantılılık kuralı uygulanır. Bu kural uyarınca iki tutardan yüksek olanı değil, düşük olanı esas alınır. Genel amaçlı yapay zekâ sağlayıcıları ise Komisyon tarafından yürütülen ayrı bir denetim ve icra sürecine tabidir. Bu süreçte 15 milyon Avro'ya veya dünya çapındaki cironun %3'üne kadar para cezası uygulanabilir. Yönetişim ve ceza çerçevesi Tüzük'ün genel uygulaması kapsamında olduğundan, ilgili ceza riskleri 2 Ağustos 2026 tarihinden itibaren mevcuttur. İlişkili oldukları yüksek riskli sistem yükümlülüklerinin daha ileri bir tarihte uygulanmaya başlayacak olması bu sonucu değiştirmemektedir.

Türkiye'deki Hukuki Gelişmeler

Daha önce GDPR'de olduğu gibi, AB Yapay Zekâ Tüzüğü de Türkiye'nin reform gündemi üzerinde etkisini sürdürmektedir. Dikkatle izlenmesi gereken üç gelişme şunlardır:

- **Yasama süreci:** TBMM Yapay Zekâ Araştırma Komisyonu'nun çalışmalarını tamamlamasının ardından, 24 Temmuz 2025 tarihinde bir Yapay Zekâ Kanunu teklifi sunuldu. Kanun teklifi metninde, yapay zekâ kaynaklı hukuki sorumluluk, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile uyum, *deepfake* içerikler, siber güvenlik ve idari yaptırımlara ilişkin değişiklikler önerilmektedir. Kanun teklifi halen yasama sürecindedir ve AB Yapay Zekâ Tüzüğü'nün risk temelli yaklaşımına daha fazla uyum sağlanması beklenmektedir.
- **Kurumsal yapılanma:** Türkiye'nin siber güvenlik ve dijital yönetim çerçevesi, zaman içinde yapılan hukuki düzenlemelerle daha bütüncül bir yapıya kavuşmuştur. Siber Güvenlik Başkanlığı, 8 Ocak 2025 tarihinde yayımlanan 177 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuştur. Başkanlığın görevleri, yetkileri ve yaptırım uygulama yetkisi, sonrasında 7545 sayılı Siber Güvenlik Kanunu ile kanun düzeyinde düzenlenmiştir. Ayrıca, 25 Aralık

2025 tarihli ve 191 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Milli Teknoloji Genel Müdürlüğü'nün adı Milli Teknoloji ve Yapay Zekâ Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiş, görev alanı yapay zekâ teknolojilerinin geliştirilmesini, ulusal yapay zekâ politikasını ve veri altyapısını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bu düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, yapay zekâ gözetimi bakımından giderek önem kazanan bir kurumsal çerçeve oluşturmaktadır.

- **KVKK'nın yapay zekâ rehberleri:** Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2025 yılında yayımladığı Üretken Yapay Zekâ ve Kişisel Verilerin Korunması Rehberi ve 2026 yılında yayımladığı İşyerinde Üretken Yapay Zekâ Araçlarının Kullanımı başlıklı belge aracılığıyla, yapay zekâyı yalnızca teknolojik bir konu olarak değil, aynı zamanda bir yönetim meselesi olarak ele alma yönündeki yaklaşımını ortaya koymuştur.

Türk Şirketleri İçin Yol Haritası

Birçok Türk işletmesi açısından öncelikli konu, kendi yapay zekâ sistemlerini geliştirip geliştirmedikten ziyade, ürün, hizmet, tedarik zinciri ve müşteriyle temas edilen süreçlerin hangilerinde hâlihazırda yapay zekâ kullanıldığının tespit edilmesidir. Müşteri, dağıtıcı, iştirak veya son kullanıcının AB'de bulunduğu durumlarda, aksi yönde bir değerlendirme yapılmadıkça Tüzük'ün uygulanacağı kabul edilmelidir.

Dikkate alınması gereken öncelikli adımlar şunlardır:

- **Envanter oluşturulması ve sorumluların belirlenmesi:** Kurum genelinde kullanılan yapay zekâ sistemleri, genel amaçlı yapay zekâ modelleri, otomatik karar verme araçları ve yapay zekâ destekli ürünlerin envanterinin oluşturulması ve bunlara ilişkin sorumluların açıkça belirlenmesi
- **Tüzük kapsamındaki risklerin değerlendirilmesi ve sınıflandırılması:** Yürürlük takvimi çerçevesinde, özellikle işe alım, çalışan izleme, kredi değerlendirmesi, müşteri profillemesi, sigortada risk değerlendirmesi, biyometrik sistemler, kritik altyapı, sağlık hizmetleri ve endüstriyel güvenlik alanlarına odaklanması

- **Tüzük Madde 50'ye uyumun sağlanması:** Mevcut sistemler bakımından 2 Aralık 2026 tarihinde geçiş süresi dolmadan önce, yapay zekâyla etkileşimin kullanıcıya bildirilmesi, üretken yapay zekâ çıktısının işaretlenmesi ve *deepfake* etiketlemesi yükümlülüklerinin yerine getirilmesi
- **Sözleşmelerin ve tedarik zincirlerinin gözden geçirilmesi:** Sözleşmelerde yer alan beyan ve taahhütlerin, teknik dosyalara erişim haklarının, denetim ve olay bildirimi yükümlülüklerinin ve AB'deki onaylanmış kuruluşlarla iş birliğine ilişkin hükümlerin incelenmesi
- **KVKK ve siber güvenlik süreçleriyle birlikte ele alınması:** Yapay zekâ riskleri, kişisel verilerin korunması ve siber güvenlik alanındaki mevcut yükümlülüklerle yakından ilişkilidir. Bu alanların ayrı ele alınması, iş tekrarına ve uyum süreçlerinde eksikliklere yol açabilir.
- **Mevzuat gelişmelerinin takibi:** Komisyon tarafından yayımlanacak rehberler, uyumlaştırılmış standartlar ve uygulamaya ilişkin düzenlemeler, 2 Aralık 2027 tarihindeki yüksek risk geçişini şekillendirecektir. Türkiye'deki kanun teklifinin de bu gelişmeler doğrultusunda şekillenmesi beklenmektedir.

Yazar

Av. Derya Durlu Gürzumar
ddgurzumar@kolcuoglu.av.tr